

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Jan Erik Boge	Arkivkode: FE-033
Arkivsaksnr: 23/21	Løpenr: 23/314
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Kommunestyret		

Val av naturutval 2023–2027 og val av leiar og nestleiar i utvalet

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Saka blir lagt fram utan tilråding frå rådmannen.

Dokument som ikkje er vedlagt:

- Kommunelova
(<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>)
- Kommunal- og distriktsdepartementet sin rettleiar 2023 om konstituerande møte i kommunestyre
(https://www.regjeringen.no/contentassets/b537bd4c34544bd2a6666034739c6d49/rettleiar-om-konstituerande-mote_med-omslag_juni-2023_.pdf)
- Samnanger kommune sitt reglement for kommunestyret, formannskapet, naturutvalet og kontrollutvalet
(<https://www.samnanger.kommune.no/siteassets/reglement-og-vedtekter/politisk-----kommunestyret-m.fl/reglement-politiske-utval-----vedteke-i-kommunestyret-25.09.2013-----ajourfort-etter-kommunestyrevedtak-20.10.2022.pdf>)

Oppsummering:

Det går fram av kommunelova at kommunestyret i det konstituerande møtet skal velja formannskap, ordførar, varaordførar og kontrollutval. Det går vidare fram av kommunelova at kommunestyret i det konstituerande møtet òg bør velja medlemmer til andre folkevalde organ og leiarar for desse organa. I Samnanger kommune er naturutvalet eit slikt organ. Val av medlemmer, varamedlemmer, leiar og nestleiar i naturutvalet bør derfor gjerast i kommunestyret sitt konstituerande møte.

Saksopplysningar:

Bakgrunn for saka:

Etter reglane i kommunelova § 7-1 tredje ledd skal kommunestyret i det konstituerande møtet velja formannskap, ordførar, varaordførar og kontrollutval. Det går vidare fram av § 7-1 at kommunestyret i det konstituerande møtet òg bør velja medlemmer til andre folkevalde organ og leiarar for desse organa. I Samnanger kommune er naturutvalet eit slikt folkevalt organ. Val av medlemmer, varamedlemmer, leiar og nestleiar i naturutvalet bør derfor gjerast i kommunestyret sitt konstituerande møte. Valet må gjennomførast i samsvar med reglane i kommunelova.

Faktagrunnlag, problemskildring og moglege løysingar:

Det går fram av kommunelova § 5-7 at kommunestyret kan oppretta utval for kommunale føremål, at slike utval skal ha mist tre medlemmer og at kommuestyret sjølv skal velja ein leiar, ein nestleiar og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalet.

Naturutvalet i Samnanger kommune har i valperioden 2019–2023 hatt ni medlemmer. Det går òg fram i Samnanger kommune sitt reglement at kommunen skal ha eit naturutval, og at dette utvalet skal ha ni medlemmer. Sjå punkt 3.2.2 i Reglement for kommunestyret, formannskapet, naturutvalet og kontrollutvalet. Kommunestyret har likevel høve til å gjera endringar i talet på medlemmer i naturutvalet i samband med valet av naturutval for perioden 2023–2027.

Det går i punkt 3.2.2 i Reglement for kommunestyret, formannskapet, naturutvalet og kontrollutvalet fram at medlemmene i naturutvalet primært skal veljast mellom medlemmene i kommunestyret, og at leiaren og nestleiararen må vera medlemmer i kommunestyret.

Reglar om kven som er valbare til kommunale utval står i kommunelova § 7-2. Der står det mellom anna følgjande:

En person er valgbar og plikter å ta imot valg hvis følgende vilkår er oppfylt:

- a. Han eller hun har stemmerett ved kommunestyre- og fylkestingsvalg.
- b. Han eller hun er innført i folkeregisteret som bosatt i kommunen eller i en av kommunene i fylket på tidspunktet for det aktuelle valget.
- c. Han eller hun har skriftlig samtykket til å stille til valg.

Det er forslagsstillaren som skal henta inn skriftleg samtykke frå kandidatane ho/han foreslår, og slikt samtykke må liggja føre når kandidaten skal veljast. Forslagsstillaren må kunne dokumentera at samtykke er innhenta. Ut over at samtykke må vera skriftleg og liggja føre ved valet, er det ikkje andre krav til samtykket, og kandidaten kan for eksempel gje skriftleg samtykke på sms eller e-post.

Reglar om kven som er utelukka frå val til kommunale utval, står i kommunelova § 7-3.

Etter reglane i kommunelova § 7-4 skal val til folkevalde organ haldast enten som avtaleval eller forholdsval. Det går i § 7-4 vidare fram at valet skal haldast som forholdsval dersom minst ein medlem i kommunestyret krev dette. Etter reglane i Samnanger kommune sitt reglement skal medlemmene i naturutvalet veljast ved forholdsval (høvetalsval). Sjå punkt 3.2.2 i Reglement for kommunestyret, formannskapet, naturutvalet og kontrollutvalet. Kommunestyret vil likevel 26.10.2023 samrøystes kunne vedta at valet av naturutval for perioden 2023–2027 skal gjennomførast som avtaleval.

Uavhengig av om valet blir gjennomført som avtaleval eller forholdsval, må kommunelova sine reglar om kjønnsrepresentasjon følgjast. Desse reglane står i kommunelova §§ 7-5 og 7-6.

Val av leiar og nestleiar til kommunale folkevalde organ skal gjennomførast som fleirtalsval. Ref. reglar i kommunelova §§ 7-4 og 7-8. Røystinga om val av leiar og nestleiar må gjerast som open røysting (ved at medlemmene viser røysteteikn). Det er ikkje lenger høve til å bruka skriftleg («hemmeleg») røsting ved fleirtalsval, slik det var opna for i den førre kommunelova.

Alle medlemmene i kommunestyret har plikt til å røysta ved val til kommunale utval, men etter reglane i kommunelova § 8-1 tredje ledd andre punktum er det høve til å røysta blankt.

Reglar om avtaleval

Kommunestyret kan samrøystes vedta at val til folkevalde organ skal skje som avtaleval etter kommunelova § 7-7. Valet skal då gjennomførast på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til organet. Innstillinga må vedtakast samrøystes av kommunestyret. Røysting ved avtaleval skal gjerast ved bruk av røysteteikn (open røysting). For reglar om avtaleval vert det elles vist til kommunelova § 7-7.

§ 7-7. Avtalevalg

Kommunestyret eller fylkestinget kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.

Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer. Innstillingen skal inneholde like mange navn som det skal velges medlemmer, og det skal angis hvilket parti eller hvilken gruppe medlemmene representerer. Innstillingen kan også inneholde navn på varamedlemmer for hvert parti eller hver gruppe. Antall varamedlemmer kan være inntil to flere enn de faste medlemmene fra partiet eller gruppen. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret eller fylkestinget.

Hvis organet skal bestå av minst fire medlemmer, skal hvert kjønn være representert i organet med minst 40 prosent. Skal organet bestå av tre eller færre medlemmer, skal begge kjønn være representert i organet. Viser det seg at et valg etter andre ledd vil føre til at kravene i første eller andre punktum ikke blir oppfylt, skal det nødvendige antallet kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn for å oppfylle kravet. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal reglene i dette leddet følges så langt det er mulig.

Når varamedlemmer skal velges, skal framgangsmåten i tredje ledd følges.

Reglar om forholdsval

Ved forholdsval skjer valet på grunnlag av på førehand innleverte lister med forslag til kandidatar. Kommunelova set ikkje frist for innlevering av listeframlegg. Innlevering av listeframlegg kan derfor skje seinast i kommunestyret sitt konstituerande møte inntil møteleiaren seier frå om at det skal røystast.

Kommunestyret avgjer om røystinga ved forholdsval skal gjennomførast skriftleg med røystesetlar eller ved at medlemmene viser røysteteikn. Tidlegare måtte det ved forholdsval gjennomførast skriftleg røysting med røystesetlar, men etter ei endring i § 7-5 i kommunelova 01.07.2023 er det no opna også for røysting med røysteteikn. Departementet skriv i rettleiaren sin at utgangspunktet framleis er skriftleg val. Det går vidare fram av rettleiaren at ved ulike oppfatningar om valmåten, skal avgjerda om røystingsmåte gjerast med alminneleg fleirtal. For detaljerte reglar om forholdsval blir det vist til kommunelova §§ 7-5 og 7-6:

For detaljerte reglar om forholdsval blir det vist til kommunelova §§ 7-5 og 7-6:

7-5. Listeforslag ved forholdsvalg

Forholdsvalg foregår på grunnlag av lister med forslag til kandidater. Listene skal være innlevert på forhånd. Partier eller grupper som er representert i det velgende organet, kan bare levere ett listeforslag hver. Antall navn på listen kan være dobbelt så høyt som antall medlemmer som skal velges. Kandidater fra et parti eller en gruppe kan bare føres opp på partiets eller gruppens listeforslag eller på en fellesliste som utgår fra flere partier eller grupper.

Hvis det skal velges fire medlemmer eller flere, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte listen. Hvis det skal velges to eller tre medlemmer, skal begge kjønn være representert. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal reglene i dette leddet følges så langt det er mulig.

Listeforlaget skal være underskrevet av minst ett medlem av det partiet eller den gruppen som fremmer forslaget. Den som underskriver forslaget, må være medlem av det velgende organet.

Det velgende organet avgjør selv om valget skal foretas ved skriftlig avstemning eller om det skal foretas ved å vise stemmetegn.

7.6. Valgoppgjør ved forholdsvalg

Ved valgoppgjøret fordeles organets medlemsplasser på de ulike listene etter hvor mange stemmer hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har fått flest stemmer. Har listene fått like mange stemmer, avgjøres valget ved loddtrekning.

Når det er avgjort hvor mange medlemsplasser en liste vil få, pekes medlemmene fra den enkelte listen ut i den rekkefølgen de står oppført på det innleverte listeforlaget.

Hvis en liste får minst fire medlemmer i organet, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent fra listen. Får listen tre eller færre medlemmer i organet, skal begge kjønn være representert fra listen. Viser det seg at utpekingen etter andre ledd vil føre til at kravene i første eller andre punktum ikke blir oppfylt, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på listen inntil kravet er oppfylt.

Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare skal bestå av medlemmer av kommunestyret eller fylkestinget, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal reglene i tredje ledd følges så langt det er mulig.

Hver liste skal tildeles varamedlemmer. Så langt det er mulig, skal det være to flere varamedlemmer enn faste medlemmer. Varamedlemsplassene fordeles i samsvar med andre og tredje ledd.

I Kommunal- og distriktsdepartement sin rettleiar om konstituerande møte er det eit eksempel som forklarar utrekning/representasjonsfordeling ved forholdsval. Heile rettleiaren følgjer vedlagt. Nedanfor i dette saksframlegget følgjer eit tilsvarande eksempel.

Eksempel på forholdsval

Nedanfor følgjer eit eksempel på forholdsval. Det er i eksempelet 9 plassar i organet som skal veljast av kommunestyret, og det er 4 listeframlegg (A til D) ved valet. Det er 21 medlemmer i kommunestyret. Tabellane nedanfor viser korleis ein reknar seg fram til kor mange medlemmer kvar liste får.

Eksempel på val av organ/utval med forholdsval

Tal medlemmer i organet/utvalet:	9
Tal listeforslag:	4

Røyster pr. listeforslag:	
Listeforslag A	11
Listeforslag B	5
Listeforslag C	3
Listeforslag D	2
Sum røyster	21

Valoppgjør utan rangering							
Liste	Tal røyster (dividend)	Tal røyster delt på 1 Kvotient	Tal røyster delt på 2 Kvotient	Tal røyster delt på 3 Kvotient	Tal røyster delt på 4 Kvotient	Tal røyster delt på 5 Kvotient	Tal røyster delt på 6 Kvotient
Listeforslag A	11	11,00	5,50	3,67	2,75	2,20	1,83
Listeforslag B	5	5,00	2,50	1,67	1,25	1,00	0,83
Listeforslag C	3	3,00	1,50	1,00	0,75	0,60	0,50
Listeforslag D	2	2,00	1,00	0,67	0,50	0,40	0,33

For å avgjera kor mange medlemmer kvar liste får, må ein finna dei ni høgaste tala (kvotientane) i tabellen overfor. I tabellen nedanfor er dei ni høgaste tala/kvotientane merka med grøn bakgrunn.

Valoppgjør med rangering													
Liste	Tal røyster (dividend)	Tal røyster delt på 1		Tal røyster delt på 2		Tal røyster delt på 3		Tal røyster delt på 4		Tal røyster delt på 5		Tal røyster delt på 6	
		Kvotient	Rangering	Kvotient	Rangering	Kvotient	Rangering	Kvotient	Rangering	Kvotient	Rangering	Kvotient	Rangering
Listeforslag A	11	11,00	1	5,50	2	3,67	4	2,75	6	2,20	8	1,83	10
Listeforslag B	5	5,00	3	2,50	7	1,67	11	1,25	13	1,00	14	0,83	17
Listeforslag C	3	3,00	5	1,50	12	1,00	14	0,75	18	0,60	20	0,50	21
Listeforslag D	2	2,00	9	1,00	14	0,67	19	0,50	21	0,40	23	0,33	24

Fordeling av medlemmer vil verta som i tabellen nedanfor.

Tal medlemmer i organet/utvalet	
Listeforslag A	5
Listeforslag B	2
Listeforslag C	1
Listeforslag D	1
Sum medlemmer	9

Reglar om val av leiar og nestleiar for folkevalde organ

Det går fram av kommunelova § 7-4 andre ledd at leiar og nestleiar i kommunale folkevalde organ skal veljast ved fleirtalsval. Røysting ved fleirtalsval skal gjerast ved bruk av røysteteikn (open røysting), ref. reglane om fleirtalsval kommunelova i § 7-8. Det er ikkje lenger høve til å bruka skriftleg («hemmeleg») røysting ved fleirtalsval, slik det var opna for i den førre kommunelova.

7-4. Forholdsvalg, avtalevalg eller flertallsvalg

Medlemmer til folkevalgte organer skal velges ved forholdsvalg hvis minst ett medlem krever det. I andre tilfeller skal medlemmene velges ved avtalevalg.

Leder og nestleder for folkevalgte organer skal velges ved flertallsvalg.

7-8. Flertallsvalg

Ved flertallsvalg er den personen valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmene. Hvis ingen får mer enn halvparten av stemmene, holdes en ny avstemning. Den som får flest stemmer ved den nye avstemningen, blir valgt. Hvis to eller flere kandidater får like mange stemmer, avgjøres valget ved loddtrekning.

Flertallsvalg skal foretas ved å vise stemmetegn.